

wijs ik echter alle verantwoordelijkheid af voor stukken, waaromtrent niet in de verklaring wordt gerept, ongeacht de plaats en de wijze, waar en waarop de directie tot publicatie dezer stukken overgaat.

F. F. VAN DOORNE

BELASTINGVRAAGSTUKKEN

Red. P. K. NIEKERK

(Bijdragen en mededeelingen zende men aan den Secretaris der Redactie)

Zijn de kosten van afsluiting — bij aanvang of vernieuwing — eener hypothecaire leening aftrekbaar voor de Inkomstenbelasting?

Voorop worde gesteld, dat in wezen alle extra kosten verbonden aan een geldleening buiten de overeengekomen rente, gelijk staan. Wanneer wij ons hier beperken tot de hypothecaire kosten, vindt dit zijn reden in de omstandigheid, dat, althans bij ons weten, alleen deze kosten geschillen hebben opgeleverd. Vermoedelijk vindt dit daarin zijn verklaring, dat bedoelde kosten bij hypotheeken belangrijk hooger plegen te zijn dan bij borgstelling, pandgeving enz. Opgemerkt zij hierbij, dat de emissiekosten eener obligatieleening practisch gesproken buiten de werkingssfeer der Inkomstenbelasting liggen, alleen in de sporadische gevallen van art. 1e der wet I.B. 1914 kan dit het geval zijn, behoudens dan het verwijsde verband, hetwelk aanwezig is bij de toepassing van artt. 27 en 28 der Wet op de D. en T. 1917.

Het is misschien wel gewenscht een kort exposé te geven van de gebruikelijke kosten, verbonden aan de afsluiting of vernieuwing eener hypotheek; deze zijn de volgende:

kosten van taxatie of hertaxatie van het onderpand, kosten van kadastrale recherche, notariële kosten der acte en verzorging van de inschrijving (eventueel doorhaling der oude met acte van royement), commissie voor den geldgever, al of niet met inbegrip van afsluitprovisie voor den makelaar.

Alles tezamen maken deze kosten een niet onaanzienlijk bedrag uit, soms zelfs 3 % van de hoofdsom.

In een tweetal beslissingen vinden wij de kosten in kwestie behandeld, t.w. B.i.B. 4650 en B.i.B. 4528.

De eerste beslissing is afkomstig van den Raad van Beroep te Leeuwarden (d.d. 15 Januari 1929). Een landbouwer had een tweetal leeningen afgelost en daartoe een nieuwe opgenomen tegen een lager percentage. Volgens belanghebbende vielen de daarmede gepaard gaande kosten onder art. 10, eerste lid I. B., daar zij ter verwerving van de opbrengst eener bron van inkomen dienden. De inspecteur daarentegen was van meening, dat het uitgaven waren, welke op de bron zelve betrekking hadden en wel uitgaven niet behoorend tot de uitzonderingen der tweede alinea van art. 11, waarmede blijkens de M.v.T. kleine zaken bedoeld worden, welke geregeld terugkeeren. De raad van beroep heeft het zich niet moeilijk gemaakt:

dat appellant het landbouwbedrijf uitoefent op een hem toebehoorende, met hypotheek bezwaarde, boerderij; dat hij die hypotheek afloste en een andere sloot tegen een lager rentepercentage, ten einde de op het bedrijf rustende lasten te verminderen;

dat de kosten van die transactie dan vallen onder art. 10 I.B. en in mindering mogen worden gebracht van het inkomen,

Het tweede arrest is afkomstig van den Hoogen Raad (19

Juni 1929). Belanghebbende had uitgaven gedaan voor vernieuwing eener hypothecaire leening, rustend op huizen, welke blijkens het arrest voor hem bronnen van inkomen waren in den zin van art. 5 der wet; uit het arrest blijkt voorts, dat deze huizen aangekocht waren met de op die hypotheek verstrekte gelden. Hier echter trok de belastingplichtige aan het kortste eind; de Hooge Raad toch overwoog:

dat het bloote feit, dat tot zekerheid dier schuld hypotheek op die huizen verleend is, geen verband legt tusschen die schuld en de opbrengst dier huizen als bron van inkomen, zoodat de uitgave tot vernieuwing dier schuld dan ook niet valt onder de kosten, die, krachtens voormelde wetsbepaling in mindering van die opbrengst gebracht kunnen worden, ...

Men ziet dus, dat wanneer twee hetzelfde doen, het daarom nog niet hetzelfde is.

Gaan we de oorzaak van deze geheel tegengestelde uitspraken na, dan vinden we het volgende. In het eerste geval had de schuldvernieuwing plaats in een bedrijf, in het tweede geval daarentegen niet (althans niet naar belastingjuridische opvatting). Nu zegt art. 10 tweede alinea, dat onder bedrijfs- of beroepkosten worden verstaan de kosten noodig voor de uitoefening van een bedrijf of beroep of rechtstreeks daartoe betrekking hebbende. Tot deze ruim omschreven kosten behooren dan natuurlijk ook de kosten verbonden aan de financiering, immers wordt door de wet — en zeer terecht — het bedrijf met zijn activa en passiva als één geheel beschouwd.

Anders staat het echter met de bezittingen buiten een bedrijf; hier worden de vermogensbestanddeelen scherp gescheiden gehouden en de bezittingen geïsoleerd van de financieringsbronnen beschouwd. De kosten, op de laatste betrekking hebbende, worden geacht niets uitstaande te hebben met het doel, waarvoor zij gemaakt zijn. Zelfs het feit, dat een actief er voor verbonden is, sterker nog, dat de actiefaanschaffing uit een bepaalde schuld bestreden is, legt geen verband tusschen bezit en schuld. Vandaar, dat hypotheekrente, prolongatierente enz., betaald buiten bedrijf, onder art. 19 der wet vallen, en wel onder art. 19c: „renten van andere schulden”. Deze omschrijving is heel wat beperkter dan die, geciteerd uit art. 10 der wet; het is dan ook zeer de vraag of die beperkte omschrijving toelaat de kosten buiten de rente, verbonden aan de financiering van de bestanddeelen van het vermogen buiten bedrijf, als „rente” te beschouwen.

Wij hebben hiermede reeds te kennen gegeven, wat naar ons gevoelen het karakter is der kosten in kwestie, n.l. een bijzondere vorm van rente. Ten aanzien van één soort kosten is dit vrij evident, n.l. ten aanzien van de commissie voor den geldgever.

Bij navraag is ons namelijk gebleken, dat deze commissie vaak gebruikt wordt als middel ter reguleering van het rentetype. Indien bijv. de rentevoet bij continuatie hooger ligt dan die der afgeloopen leening, wordt wel het oude rentetype gehandhaafd en een compensatie gevonden in de commissie. De commissie is in dergelijke gevallen dus een onmiddellijk geheven intrest. Nu bestaat er o.i. wel gerechte twijfel, of dergelijke zakelijke motieven steeds aanwezig zijn, doch dit doet niets af aan het feit, dat er blijkbaar vele gevallen zijn, dat het interest karakter terdege aanwezig is.

Ten aanzien der overige kosten willen we eveneens het karakter van een bijzonderen vorm van rente bepleiten. Een analoog geval vinden we bij de naamlooze vennootschap, welke een beroep op de kapitaalmarkt gedaan heeft door

de uitgifte van een obligatieleening. Volgens goed administratief gebruik is het dan de gewoonte de emissiekosten (bankprovisie, drukwerken, reclame, etc.) onder het hoofd „Dienst der leening” te verzamelen en deze kosten naar evenredigheid van de elk jaar betaalde couponrente ten laste der volgende Resultatenrekeningen te brengen. In geval van toepassing van artt. 27 en 28 der wet op de D. en T. 1917 zal wel niemand daartegen bezwaar maken.

Indien dus vaststaat, dat de kosten in kwestie naar hun aard kosten zijn van hetzelfde karakter als de interest of misschien zelfs een vermomde vorm van interest zijn, is het billijk, dat zij in alle gevallen bij de berekening van het belastbaar inkomen in aftrek gebracht kunnen worden. Het is echter zeer twijfelachtig of bij toepassing van art. 19 het woord „rente” zoo ruim uitgelegd kan worden, dat de bedoelde kosten daaronder kunnen vallen. Volgens de techniek der wet is dit echter de eenige mogelijkheid, indien van geen bedrijf of beroep sprake is.

G. H. LUYENDIJK

EXAMEN-VRAAGSTUKKEN

Red.: Drs. ABR. MEY en Drs. J. PAARDEKOOPEL

VRAAGSTUK CONTROLE NO. 1; TENTAMEN JUNI 1933 NED. HANDELS HOOGESCHOOL

Investigation Spaarzegelbedrijf

Dit vraagstuk is belangwekkend o.m. omdat het een bedrijf betreft, welks type weinig in literatuur en in vraagstukken voorkomt, omdat in afwijking van hetgeen meestentijds bij investigations het geval is, de opdrachtgevende onderneming er belang bij heeft de rentabiliteit zoo *weinig* gunstig als mogelijk is voor te stellen, en omdat het de, overigens wel vaker voorkomende, moeilijkheid biedt van splitsing van twee nauw gelieerde rentabiliteitsbronnen (denk aan kartelecontroles, schadevergoedingkwesties ed.).

Theoretisch is de rentabiliteit te danken aan twee verschillende soorten handelingen:

1e. Het verkoopen van zegels levert: a. rentewinst doordat de koopers eerst later met hun zegels bij de winkeliers koopen en deze weer iets later van het bedrijf betaling in contanten ontvangen; b. de winkelprovisie; c. er zullen wel verkochte zegels niet ingeleverd worden; aangenomen mag worden dat dit heel weinig is en niet als bate tot uitdrukking wordt gebracht, doch als stille reserve blijft staan op het balanspassief „Verkochte Zegels”.

Aan dezen tak van bedrijf zijn toe te rekenen de volgende lasten:

a. Een deel der agentenvergoeding.
b. Een deel van de algemeene beheers- en administratiekosten.

2e. Het verstrekken van voorschotten om de zegels te koopen; dit heeft het volgende resultaat:

a. het levert de bate uit opslag;
b. eventuele boete wegens te late betaling;
c. het vergroot den omzet en dus de baten, uit het zuivere spaarzegelbedrijf.

Aan het voorschotbedrijf zijn toe te rekenen de volgende lasten:

a. Een deel der agentenvergoeding.

b. Kosten informatie- en inspectiedienst.
c. Een deel van de algemeene beheers- en administratiekosten.
d. Afschrijving oninbare voorschotten.
e. Berekende intrest over duur van het voorschot, waarbij met event. te late betaling rekening gehouden moet worden (de gevolgen van het feit dat de verstrekte zegels niet onmiddellijk een geld-uitgave eischen moeten aan het spaarzegelbedrijf, niet aan het voorschotbedrijf worden toegerekend).

Het onderzoek moet leveren een beeld van de normale rentabiliteit van de afdeling voorschotbedrijf. Voor het doel zal noodig zijn dat uit de aanvankelijk in totaal-bedragen uitgedrukte rentabiliteitsfactoren wordt afgeleid welk percent per tijdseenheid (een jaar, of een maand) van de voorschotten opgebracht wordt aan opslag, heengaat aan kosten en overblijft als winst. Dienstig zal wellicht ook zijn de netto-winst uit te drukken in een percentage van het gemiddelde in het voorschotbedrijf geïnvesteerd kapitaal. Deze overwegingen leiden tot de conclusie dat wij uit de administratie ook moeten afleiden de omzet aan verstrekte voorschotten en het bedoelde gemiddelde kapitaal, en dat de intrestlast die de kapitaal-verkrijging en de intrestbate die kapitaalsbelegging in werkelijkheid in het bedrijf meebracht *niet* in onze calculaties behooren te worden opgenomen; met de rekening Intrest in grootboek, jaarrekeningen ed. hebben wij dus slechts in zoover iets te maken, dat wij nagaan of wellicht factoren hieronder zijn geboekt die onder een andere rekening *behooren*. (bv. bankprovisie kan op Intrest geboekt zijn en moet wellicht ten deele als administratiekosten worden beschouwd, boeten wegens te late betaling kunnen op intrest zijn geboekt en moeten als een bate uit het voorschotbedrijf worden beschouwd).

De vaststelling van de lijst van gegevens die wij uit de administratie moeten ontleenen gaat vooraf aan de controle, omdat het ontleenen van die gegevens tevens controle-arbeid zal meebrengen (eerst controleeren, daarna splitsingen ed. maken zou overbodig werk meebrengen).

Ten aanzien van de controle valt het volgende te overwegen:

1. Sinds de plannen voor de wet bestonden kan men in het bedrijf administratieve- en beheers-maatregelen met het oog op een event. onderzoek hebben getroffen. Het vergelijken van cijfers van deze periode met die van vroegere perioden is derhalve noodzakelijk.

2. Aan de hand van uitkomsten moet beoordeeld worden of het laatste jaar dan wel een gemiddelde van enkele jaren en van hoeveel jaren de meest juiste gegevens voor een normaal beeld levert. Geschiedt dit laatste dan is een verschuiving binnen dat aantal jaren van weinig betekenis; onze controle of niet bewust of onbewust baten of lasten in een verkeerd jaar zijn verantwoord, dus of met overlopende posten op de balansen op juiste wijze rekening is gehouden, kan dan zeer globaal zijn; baseeren wij onze calculaties echter op cijfers van het laatste jaar dan is dit punt belangrijk.

3. Voor de uitkomst zijn relatief kleine verschillen niet van belang; wij behoeven geen verantwoordelijkheid te aanvaarden voor de juistheid van onderdeelen, (agentensaldi en van de balans). Wijst totaal-verband controle aan dat er fouten moeten bestaan, doch is de afwijking relatief klein dan leidt dit dus niet, als bij een volledige controle, tot de noodzaak de fouten te doen opsporen.

Slechts in zoover een onjuist balansbeeld tot onjuiste calculaties in onze berekening zou kunnen leiden is dit van belang; of er dus te groote fictieve activa, onvolwaardige vorderingen op agenten, te hoog of te laag opgevoerde schulden op de balans voorkomen, doet niet ter zake indien zij niet de rentabiliteitsfactoren beïnvloeden (als zij Intrest beïnvloeden, bv. een fic-

*) Zie pag. in dit nummer.